

Jelínek, Jiří a kol.: Zákon o obětech trestných činů. Komentář s judikaturou

Praha: Leges, 2013, 263 s. ISBN 978-80-87576-49-6

Jana Klesniaková*

Záujem o rozširovanie práv a procesné postavenie poškodeného v trestnom konaní, ktorý utrpel ujmu v príčinnej súvislosti s trestným činom, sa v poslednom období zintenzívnil, predovšetkým po legislatívnej stránke. Posledným krokom zákonodarcu v oblasti ochrany poškodeného, je zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Uve-

* JUDr. Jana Klesniaková, studentka doktorandského studijného programu Právnické fakulty Masarykové univerzity, Brno.

dený právný predpis zaručuje obetiam široké spektrum práv, ktoré doteraz neboli českým právnym poriadkom ustanovené. Predmetným zmenám v uvedenej oblasti právnej úpravy sa venuje publikácia „Zákon o obětech trestných činů. Komentář s judikaturou“ vypracovaná autorským kolektívom z katedry trestného práva Právnické fakulty UK, a to pod vedením prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc. a za účasti Mgr. Kataríny Dankovej a Mgr. Bc. Vladimíra Peleho. Pri výklade obsahu jednotlivých ustanovení komentovaného zákona členovia autorského kolektívu zúžitkovali svoje odborné skúse-

nosti z oblasti právnej úpravy postavenia poškodeného a obeť trestného činu v trestnom konaní.

Systematicky autori rozčlenili prvú časť diela podľa paragrafového znenia zákona. Súčasťou obsahu komentovanej právnej úpravy je aj súvisiaca judikatúra k dvom paragrafom. Tento rozsah použitej judikatúry vyplýva zo zakotvenia širšej škály práv obetiam trestných činov v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou v zákone č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peňažité pomoci obetiam trestnej činnosti.

V druhej až jedenástej časti komentára, kolektív autorov prehľadne rozpracúva zmeny trestných i mimotrestných zákonov, ktoré zákon o obetách trestných činů postupne vymedzil nadobudnutím delenej účinnosti. Jednotlivé ustanovenia zákona nadobudnú účinnosť v termínoch upravených v poslednej dvanástej časti zákona. Na záver publikácie autori predvídavo umiestnili znenie smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2012/29/EU z 25.10.2012, ktorou sa zavádzajú minimálne pravidlá pre práva, podporu a ochranu obetiam trestného činu, a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady č. 2001/220/SVV zo dňa 15.3.2001 o postavení obetiam v trestnom konaní. Uvedená smernica sa stala významným právnym garantom vyššieho štandardu práv pre obeť trestných činov. Zákon však obsah uvedenej smernice nereflektuje a vychádza len z ustanovení rámcového rozhodnutia Rady č. 2001/220/SVV zo dňa 15.3.2001 o postavení obetiam v trestnom konaní. Autori publikácie túto skutočnosť vo svojom diele kritizujú.

V komentovanom texte publikácie autori podrobne poukazujú na nedostatky právnej úpravy. Tie vidia v absencii niektorých dôležitých zákonných ustanovení (napríklad účel zákona), vo vymedzení pojmov, ktorých význam nezodpovedá zaužívanej praxi (napríklad termín „čin inak trestný“) či v nedostatkoch, ktoré vyplývajú z legislatívneho procesu (napríklad kumulácia práv obeť trestného činu požiadať o poskytnutie peňažnej pomoci z titulu ťažkej ujmy na zdraví, ako aj z titulu vzniknutej nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným činom proti ľudskej dôstojnosti v sexuálnej oblasti). Autorský kolektív kritizuje aj nesystematickú a nejednotnú

úpravu zákona. Preto prínos komentára spočíva najmä v konkrétnych návrhoch riešení, ako uvedené nedostatky novelizáciou napraviť a ako novú zákonnú úpravu v praxi správne aplikovať.

Na viacerých miestach komentára autori porovnávajú ustanovenia zákona zo znením oboch vyššie spomenutých smerníc, poukazujú na pozitíva nových práv garantovaných obetiam trestných činov v trestnom konaní i mimo neho a zdôrazňujú benefity akreditovania a štátnej podpory poskytovateľov pomoci obetiam, t. j. subjektov akreditovaných pre poskytovanie právnych informácií a restoratívnych programov (neziskové organizácie).

Autorský kolektív zároveň preukázal veľmi dobrú schopnosť orientácie v právnych predpisoch zo súvisiacich oblastí českého právneho poriadku. Autori prehľadne popisujú zmeny, ktoré v uvedených súvislostiach prinesie nový občiansky zákonník, a ktoré čiastočne reflektuje aj komentovaný zákon. Proces rozhodovania o peňažnej pomoci obetiam trestných činov a proces rozhodovania o udelení akreditácie subjektom poskytujúcim pomoc obetiam trestných činov je podľa zákona o obetách trestných činů správnym konaním. Autori však neopomenuli ani túto oblasť právnej úpravy.

Predmetnú publikáciu využijú predovšetkým osoby, ktoré sa dostávajú do prvého kontaktu s obeťou po spáchaní trestného činu, t. j. najmä policajné orgány, štátni zástupcovia, ale aj sudcovia, advokáti či subjekty poskytujúce pomoc obetiam trestných činov. Uvedená publikácia môže byť cenným zdrojom informácií aj pre zamestnancov zaisťovacích zariadení, študentov právnických odborov ako aj pre širšiu odbornú verejnosť.

Doterajšie diela z oblasti trestného práva sa zameriavajú predovšetkým na osobu, proti ktorej sa vedie trestné stíhanie. Recenzovaná publikácia o novom zákone o obetách trestných činov preto plne a relevantne vyplní medzeru na trhu s právnickou literatúrou. Spolu so zákonom o obetách trestných činů upriamuje pozornosť na záujmy obetiam trestných činov a na citlivý prístup k nim.